

การศึกษาการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมาย และเสียงของนักศึกษาเอกวิชาภาษาจีน¹

ภูวกร ฉัตรบำรุงสุข

สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กรุงเทพมหานคร 10110

อีเมล: popup3003@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้และพัฒนาการในการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาเอกวิชาภาษาจีน และเสนอแนะแนวทางในการเรียนการสอนตัวอักษรจีนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตัวอักษรจีนของนักศึกษาเอกวิชาภาษาจีน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 เอกวิชาภาษาจีนจำนวน 123 คนจากมหาวิทยาลัย 5 แห่ง โดยใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และนำข้อมูลมาจัดระดับการเรียนรู้ พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถิติและเชิงพรรณนา

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้อักษรประสมบอกความหมายและเสียงในภาษาจีนของนักศึกษาเอกวิชาภาษาจีนระดับอุดมศึกษา” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากเงินงบประมาณรายได้ประจำปี พ.ศ.2554 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และได้นำเสนอในงานประชุมวิชาการนานาชาติ “จีนในบริบทอาเซียน : ทิศทางภาษาและวรรณคดีจีน 中国在东盟语境中：中国语言与文学新视野” วันที่ 26 กรกฎาคม 2556 ณ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยพบว่า 1. ลักษณะการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมาย และเสียงของนักศึกษาเอกวิชาภาษาจีนแบ่งออกเป็น 4 ระดับ โดยเรียงจากระดับการเรียนรู้ที่สูงสุดไปจนถึงต่ำสุด ดังนี้ การเดาความหมายจากส่วนบอกความหมายโดยตรง การเดาความหมายจากตัวอักษรหรือความหมายใกล้เคียง การเดาความหมายจากส่วนบอกเสียง และการเดาความหมายโดยไม่มีหลักการ 2. ระดับความรู้ภาษาจีนมีผลต่อการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียง เมื่อระดับความรู้ภาษาจีนเพิ่มมากขึ้น การเรียนรู้ความหมายก็จะมีแนวโน้มที่มีระบบมากยิ่งขึ้น 3. การเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษามีพัฒนาการค่อนข้างช้า โดยในช่วงชั้นปีที่ 1 ยังขาดระบบและหลักการในการเรียนรู้ความหมาย ส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ส่วนบอกความหมายในการเดาความหมายของตัวอักษร ในช่วงชั้นปีที่ 2 เริ่มมีการจัดระบบการเรียนรู้ความหมาย และเริ่มสามารถแยกส่วนบอกความหมายออกจากอักษรประสมบอกความหมายและเสียงได้มากขึ้น ส่วนในช่วงชั้นปีที่ 3 มีลักษณะการเรียนรู้เหมือนกับช่วงชั้นปีที่ 2 และยังไม่สามารถพัฒนาถึงระดับที่ชำนาญ

คำสำคัญ : การเรียนรู้ความหมายของตัวอักษรจีน; อักษรประสมบอกความหมายและเสียง; นักศึกษาเอกวิชาภาษาจีน

A Study on Acquisition of Meaning in Chinese Pictophonetic Characters (Xingshengzi) by Thai University Students

Puwakorn Chatbumrungsuk

Chinese Section, Department of Thai and Oriental Languages, Faculty of Humanities,

Srinakharinwirot University, Bangkok, 10110, Thailand

E-mail: popup3003@gmail.com

Abstract

This research is aimed to study the strategies and development in learning the meaning of Chinese pictophonetic characters by Chinese major university students in order to propose a method to help improve the learning of Chinese pictophonetic characters by Chinese major students and making the teaching of Chinese pictophonetic characters more effective. The participants were 123 first to third year students from five universities who study Chinese a major. The data were collected using a questionnaire. The result was used to classify students' acquisition levels and was analyzed using both descriptive and statistical analysis.

The research findings are as follows.

1. Strategies in learning the meaning of pictophonetic characters by Chinese major students can be divided into four acquisition levels from high to low: direct inference from the semantic indicator, analogy with similar-looking characters or semantically related words, inference from the phonetic indicator, and random guess. 2. Chinese language proficiency has an influence on the acquisition of meaning of Chinese pictophonetic characters. Learning of high proficient students tends to be more systematic and

organized. 3. The meaning acquisition proceeded at a slow rate. In the first year, the meaning acquisition was not systematic, the students can not use clues from semantic indicator to recognize character meaning. In the second year, the meaning acquisition entered a more systemized stage, the students can begin to distinguish semantic indicator from pictophonetic characters. In the third year, the meaning acquisition remained in the same stage and was not moved towards the mastery level.

Keywords: Acquisition of Chinese character's meaning; Chinese Pictophonetic characters; Chinese major university students

泰国汉语专业大学生形声字字义的习得考察

谢镇发

诗纳卡琳威洛大学人文学院泰语及东语系中文部，曼谷，10110，泰国

电子邮箱：popup3003@gmail.com

摘要

本文通过实验研究的方法考察各水平的泰国汉语专业大学生形声字字义的习得情况及发展，并根据实验结果提出形声字字义的一些教学建议。本研究的实验对象为 5 所泰国大学的 123 名 1-3 年级汉语专业学生。研究结果发现，一、泰国汉语专业大学生形声字字义的习得情况可分为 4 等水平，由高到低的排列为直接利用形旁推测字义、利用同形旁字推测字义或进行意义相关的推测、利用同声旁字推测字义、不利用任何线索。二、汉语水平在一定程度上影响泰国大学生的形声字字义识别能力，汉语水平越高，形声字字义识别能力就越趋于系统化。三、泰国大学生的形旁意识发展速度慢，一年级学生识别字义时存在较大的随意性，大部分学生尚未能利用形旁线索推测字义；二年级学生字义识别能力明显增强，趋于系统化，并开始能够将形旁和声旁区分开；三年级学生字义识别能力有所提高，但和二年级学生比较没有显著差异，因此还是处于发展阶段，尚未进入自动加工阶段。

关键词：字义习得；形声字；汉语专业大学生

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาจีนเป็นภาษาที่มีความสำคัญมากในโลกปัจจุบัน หลายปีที่ผ่านมา มีผู้คนจำนวนมากสนใจศึกษาภาษาจีน จนเกิดเป็นกระแสนิยมภาษาจีนไปทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทย แต่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งของการเรียนภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติก็คือตัวอักษรจีน เนื่องจากตัวอักษรจีนเป็นตัวอักษรที่พัฒนามาจากรูปภาพ ไม่ได้มีลักษณะเป็นสัทอักษรเหมือนตัวอักษรในภาษาอื่น ทำให้ยากต่อการจดจำและการเรียนรู้ แต่ครั้งจะให้เรียนภาษาจีนโดยไม่เรียนรู้ตัวอักษรจีนเลยก็คงจะไม่ได้ เนื่องจากตัวอักษรจีนเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของภาษาจีน และถูกใช้เป็นส่วนในการเรียนการสอนภาษาจีน นอกจากนี้ตัวอักษรจีนยังถือเป็นตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อการเรียนภาษาจีน ดังที่เฟิงลี่ผิงได้กล่าวไว้ว่า "ถ้าเรียนตัวอักษรจีนได้ไม่ดี ก็จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาจีนในทุก ๆ ด้าน และยังส่งผลกระทบต่อความมั่นใจในการเรียนภาษาจีนของผู้เรียนอีกด้วย"¹ จะเห็นได้ว่า ตัวอักษรจีนถือเป็นส่วนสำคัญของการเรียนภาษาจีนที่ไม่อาจจะเลยได้

ปัจจุบันตัวอักษรจีนที่ใช้บ่อยมีจำนวน 3,500 ตัว ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็น "อักษรประสมบอกความหมายและเสียง" (形声字) ซึ่งมีอยู่มากถึง 2,522 ตัว หรือคิดเป็น 72% ของจำนวนตัวอักษรที่ใช้บ่อยทั้งหมด² อักษรประสมบอกความหมายและเสียงประกอบไปด้วยส่วนประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนบอกความหมาย (形旁) และส่วนบอกเสียง (声旁) เช่น อักษร 妈 (อ่านว่า “มา” แปลว่า “แม่”) ประกอบด้วยส่วนบอกความหมาย 女 (แปลว่า “ผู้หญิง”) และส่วนบอกเสียง 马 (อ่านว่า “หมา”) แม้ว่าส่วนบอกความหมายและส่วนบอกเสียงจะมีระดับในการบอกความหมายและระดับในการบอกเสียงมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่

¹ 冯丽萍 1998 《汉字认知规律研究综述》，《世界汉语教学》第3期，第46页。

² 施正宇 1992 《现代形声字形符表义功能分析》，《语言文字应用》第4期，第76页。

ละตัวอักษร แต่ก็นับว่ามีส่วนช่วยในการเรียนรู้และการคาดเดาความหมายและเสียงอ่านของตัวอักษรจีน หากผู้เรียนเข้าใจกฎเกณฑ์การบอกความหมายและการบอกเสียงของส่วนประกอบทั้ง 2 ส่วนดังกล่าว ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ตัวอักษรจีนอีกจำนวนมาก ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับอักษรประสมบอกความหมายและเสียงจึงมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับผู้เรียนภาษาจีน โดยในบทความนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะส่วนบอกความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียง

ส่วนบอกความหมายเป็นส่วนประกอบของตัวอักษรจีนที่ผู้เรียนคุ้นเคยกันดี เนื่องจากในระยะแรกของการเรียนภาษาจีน ผู้สอนส่วนใหญ่มักจะให้ความสำคัญกับการสอนส่วนบอกความหมาย เพื่อให้ผู้เรียนทราบกฎเกณฑ์เบื้องต้นของตัวอักษรจีน และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำและเชื่อมโยงความหมายของตัวอักษรจีนได้ง่าย แต่ในระยะต่อมา ตัวอักษรจีนกลับถูกลดความสำคัญลง เนื่องจากผู้สอนและผู้เรียนส่วนใหญ่จะหันไปมุ่งเน้นเนื้อหาส่วนอื่นของภาษาและการฝึกฝนทักษะทางภาษา ทำให้ความรู้และทักษะทางด้านตัวอักษรจีนของผู้เรียนไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดปัญหาในการเรียนรู้และการจดจำความหมายของตัวอักษรจีน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของผู้เรียนชาวไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาเอกวิชาวภาษาจีนในระดับอุดมศึกษา การวิจัยนี้มุ่งศึกษาวิจัยลักษณะการเรียนรู้และการพัฒนาการของการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ผลกระทบของระดับความรู้ภาษาจีนที่มีต่อการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียง รวมถึงปัญหาในการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียง โดยใช้วิธีการวิจัยในเชิงปริมาณ ทั้งนี้

เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ความหมายตัวอักษรจีนของผู้เรียน และปรับปรุงวิธีการสอนตัวอักษรจีนของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาเอกวิชาวาภาษาจีนชาวไทย

2.2 เพื่อศึกษาพัฒนาการของการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาเอกวิชาวาภาษาจีนชาวไทย

3. สมมุติฐานการวิจัย

3.1 นักศึกษาเอกวิชาวาภาษาจีนชาวไทยที่มีระดับความรู้ภาษาจีนต่างกันมีลักษณะการเรียนรู้อักษรประสมบอกความหมายและเสียงแตกต่างกัน

3.2 ระดับความรู้ภาษาจีนที่เพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเดาความหมายและเสียงของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงได้ดียิ่งขึ้น

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยคือนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-3 ที่เลือกเรียนเอกวิชาวาภาษาจีนในมหาวิทยาลัยต่างๆ ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จำนวน 5 แห่ง

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวิธีการวิจัยในงานวิจัยที่เกี่ยวกับการแบ่งระดับการบอกความหมายของส่วนบอกความหมายในอักษรประสมบอกความหมายและเสียง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของผู้เรียนภาษาจีนชาวต่างชาติและชาวไทย เพื่อเป็นเกณฑ์และแนวทางในการศึกษาวิจัย

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยนี้ได้แก่ นักศึกษาเอกวิชาวภาษาจีนของมหาวิทยาลัย 5 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยรังสิต และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งมีการศึกษาตัวแปรและต้องมีการควบคุมปัจจัยที่จะส่งผลต่อการวิจัย ดังนั้น จึงกำหนดประชากรเป้าหมายเพียง 5 แห่ง และสาเหตุที่เลือกมหาวิทยาลัย 5 แห่งข้างต้น เพราะเป็นกลุ่มประชากรที่สามารถเข้าถึงได้ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยที่ผู้วิจัยคัดเลือกนั้นมีทั้งมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน และมีทั้งมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 เอกวิชาวภาษาจีนของมหาวิทยาลัย 5 แห่งข้างต้น นักศึกษาทั้งหมดเคยเลือกเรียนสายศิลป์-ภาษาจีนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมาก่อน สำหรับนักศึกษาระดับปีที่ 4 เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่ได้เลือกเรียนสายศิลป์-ภาษาจีนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงไม่เลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อควบคุมปัจจัยที่อาจจะส่งผลต่อผลการวิจัย

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบทดสอบที่ให้ผู้ทดสอบต้องเดาความหมายของตัวอักษรจีนที่กำหนดให้ เพื่อศึกษา ลักษณะการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียง โดยมีตัวแปรที่ศึกษาดังต่อไปนี้

5.3.1 ตัวแปรต้นคือระดับความรู้ภาษาจีน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ นักศึกษาเอกวิชาภาษาจีนชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3

5.3.2 ตัวแปรตามคือระดับการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียง หรือวิธีการเดาความหมายของตัวอักษรจีน โดยจะมีการจัดกลุ่มคำตอบและแบ่งระดับความสูงต่ำของการเรียนรู้ความหมายตามลักษณะของการเรียนรู้

สำหรับแบบทดสอบแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ทำแบบทดสอบ ได้แก่ เพศ ระดับชั้นปี และมหาวิทยาลัยที่ตนสังกัด

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบการเรียนรู้ความหมายของตัวอักษรจีน โดยให้เขียนความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงจำนวน 20 ตัว

5.4 ตัวอักษรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอักษรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คัดเลือกจากอักษรประสมบอกความหมายและเสียงจำนวน 1,699 ตัวที่คัดแยกออกมาจากตัวอักษรใช้บ่อยระดับ 1 จำนวน 2,500 ตัว โดยอ้างอิงเกณฑ์การคัดแยกอักษรประสมบอกความหมายและเสียงจาก “ดัชนีอักษรประสมบอกความหมายและเสียง” ของหนี่ไห่ (1982) สำหรับการคัดเลือกอักษรประสมบอกความหมายและเสียงที่ใช้ในการวิจัยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

5.4.1 ตัวอักษรที่ใช้ในการทดสอบทั้งหมดเป็นตัวอักษรที่ผู้ทดสอบไม่เคยเรียนมาก่อน เพื่อให้ผู้ทดสอบใช้วิธีการต่างๆ ในการเดาความหมาย ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงลักษณะการเรียนรู้

ความหมายของตัวอักษร สำหรับการคัดเลือกตัวอักษรที่ผู้ทดสอบไม่เคยเรียนนั้น ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเบื้องต้น โดยพิมพ์ตัวอักษรที่คาดว่าผู้ทดสอบไม่รู้จักและไม่เคยเรียนมาก่อนจำนวน 120 ตัวลงบนแบบทดสอบ จากนั้น คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาชั้นปีที่ 3 เอกวิชาภาษาจีนของมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งหมด 5 แห่ง แห่งละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน วิธีการทดสอบคือ ให้นักศึกษาวงกลมล้อมรอบตัวอักษรที่เคยเรียน หรือรู้เสียงอ่านและความหมาย เพื่อเป็นการยืนยันว่าตัวอักษรที่จะใช้ในแบบทดสอบจริงจะเป็นตัวอักษรที่นักศึกษาไม่เคยเรียนมาก่อน โดยระหว่างการทดสอบห้ามนักศึกษาถามกัน ลอกกัน และเปิดพจนานุกรมตัวอักษรใดที่มีคนเลือก จะไม่ถูกนำไปใช้ในแบบทดสอบจริง

5.4.2 ตัวอักษรที่ใช้ในการทดสอบทั้งหมดเป็นตัวอักษรที่ส่วนบอกความหมายสามารถบอกความหมายได้โดยตรงหรือบอกความหมายได้บางส่วน ซึ่งหมายรวมถึงส่วนบอกความหมายที่บอกความหมายโดยตรง บอกหมวดหมู่ บอกความหมายเชิงรูปธรรม บอกความหมายเชิงนามธรรม และเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของตัวอักษร ตามเกณฑ์การแบ่งประเภทส่วนบอกความหมายของอินปินยง (1988) สำหรับตัวอักษรที่ส่วนบอกความหมายไม่บอกความหมายใดๆ ทั้งสิ้นนั้น เนื่องจากไม่สามารถเดาความหมายได้จากส่วนบอกความหมาย ซึ่งต้องอาศัยหลักการจำเพียงอย่างเดียว จึงไม่นำมาใช้ในการทดสอบนี้

5.4.3 ส่วนประกอบทุกส่วนในตัวอักษรที่ใช้ในการทดสอบทั้งหมดต้องเป็นส่วนประกอบที่ผู้ทดสอบเคยเรียนมาก่อน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเบื้องต้น โดยพิมพ์ส่วนประกอบที่คาดว่าผู้ทดสอบเคยเรียนมาก่อนจำนวน 100 ตัวลงบนแบบทดสอบ จากนั้น คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เอกวิชาภาษาจีนของมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งหมด 5 แห่ง แห่งละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน วิธีการทดสอบคือ ให้นักศึกษาวงกลมล้อมรอบตัวอักษรที่ไม่เคยเรียน

หรือไม่เคยเจอมาก่อน โดยระหว่างการทดสอบห้ามนักศึกษาถามกัน ลอกกัน และเปิดพจนานุกรม ส่วนประกอบใดที่มีคนเลือก จะไม่ถูกนำไปใช้ในแบบทดสอบจริง

จากเกณฑ์การคัดเลือกตัวอักษรข้างต้น สามารถคัดเลือกอักษรประสมบอกความหมาย และเสียงที่ใช้ในการทดสอบ ได้จำนวน 20 ตัว ดังนี้

帛、锄、毙、督、剖、渗、芹、桨、逝、舰

烘、鹊、吼、脾、魄、贿、悼、酿、饲、蛾

5.5 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วนำแบบทดสอบที่ปรับแก้จนสมบูรณ์ไปทดลองใช้กับนักศึกษาเอกวิชาวาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีคุณสมบัติเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.91

5.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการควบคุมการทำแบบทดสอบของนิสิตเอกวิชาวาภาษาจีนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒด้วยตนเอง ส่วนอีก 4 มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ส่งแบบทดสอบไปให้อาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัยอื่น เพื่อให้อาจารย์ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งช่วยควบคุมการทำแบบทดสอบของนิสิตและนักศึกษาเอกวิชาวาภาษาจีนของตนภายในชั้นเรียน โดยห้ามเปิดพจนานุกรม ห้ามถามและลอกผู้ทดสอบคนอื่น และกำหนดระยะเวลาในการทำเพียงแค่ 30 นาทีเท่านั้น

ผู้วิจัยคาดว่าจะสามารถเก็บแบบทดสอบที่สมบูรณ์ได้ทั้งสิ้น 120 ฉบับ โดยจำแนกจำนวนตามชั้นปีได้ดังนี้

นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 40 ฉบับ

นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 40 ฉบับ

นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 40 ฉบับ

5.7 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

หลังจากรวบรวมแบบทดสอบได้แล้ว นำคำตอบของผู้ทดสอบมาจัดกลุ่มตามระดับของการเรียนรู้ความหมาย โดยคำตอบ 1 ข้อจะต้องจัดอยู่ในระดับการเรียนรู้เพียงระดับเดียวเท่านั้น จากนั้นนำผลมาคำนวณเป็นสัดส่วนร้อยละ เพื่อให้ทราบสัดส่วนของวิธีการและความหมายของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางสถิติ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการเรียนรู้ความหมาย โดยจำแนกตามชั้นปี และใช้โปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาแต่ละชั้นปี โดยจำแนกตามระดับการเรียนรู้ความหมาย กรณีที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของแต่ละชั้นปีด้วยวิธี S-Method ของเชฟเฟ (Scheffe)

จากนั้น นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของตารางสถิติ กราฟ การอภิปรายผล และการอธิบายกระบวนการเรียนรู้อักษรประสมบอกความหมายและเสียงอย่างละเอียดตามแนวทางของทฤษฎีการรับรู้ (Cognition) และการรับภาษาที่สอง (Second Language Acquisition) สุดท้าย ผู้วิจัยจะเสนอแนะวิธีการเรียนการสอนความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงตามผลการทดลองและผลการอภิปราย เพื่อนำไปเป็นข้อมูล

ในการพัฒนาการเรียนรู้ตัวอักษรจีนของนักศึกษาเอกวิชาภาษาจีนชาวไทยและปรับปรุงวิธีการสอนตัวอักษรจีนของครูสอนภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

6. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดในเดือนกันยายน – เดือนตุลาคม ปีการศึกษา 2555 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 132 คนจากมหาวิทยาลัย 5 แห่ง ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้คัดแยกแบบทดสอบที่ไม่สมบูรณ์ออก ซึ่งมีคำตอบในแบบทดสอบไม่ถึง 60% โดยคัดออก 9 ฉบับ สุดท้ายคงเหลือแบบทดสอบที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 123 ฉบับ ซึ่งจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติในลำดับต่อไป สำหรับแบบทดสอบจำนวน 123 ฉบับแบ่งตามชั้นปี ได้ดังนี้ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 43 ฉบับ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 50 ฉบับ และชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 ฉบับ โดยทุกชั้นปีมีผู้ทดสอบจากมหาวิทยาลัยครบทั้ง 5 แห่ง

6.1 การจำแนกระดับการเรียนรู้ความหมาย

จากผลการทำแบบทดสอบของกลุ่มตัวอย่างพบว่าลักษณะการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของกลุ่มตัวอย่างนั้นค่อนข้างหลากหลาย ซึ่งสามารถจัดกลุ่มและจำแนกออกเป็นระดับการเรียนรู้ความหมายได้ทั้งสิ้น 4 ระดับ โดยเรียงจากการเรียนรู้ความหมายในระดับสูงสุดไปจนถึงระดับต่ำสุด ดังนี้

(1) ระดับที่ 1 เตาะจากส่วนบอกความหมายโดยตรง

ผู้ทดสอบสามารถเขียนความหมายของส่วนบอกความหมายหรือหมวดหมู่ของส่วนบอกความหมายของตัวอักษรที่กำหนดให้ เช่น อักษร 拑 (นกสาธิตางด) เขียนว่า “นก” หรือ “สัตว์ปีกชนิดหนึ่ง” หรืออักษร 脾 (ม้าม) เขียนว่า “อวัยวะ” หรือ “อวัยวะภายใน” แสดงให้เห็นว่าผู้ทดสอบสามารถแยกส่วนประกอบของตัวอักษรได้และรู้ว่าส่วนบอกความหมายคือ

ส่วนใด สามารถเดาความหมายจากส่วนบอกความหมายได้ และรู้ข้อจำกัดในการบอกความหมายของส่วนบอกความหมาย

(2) ระดับที่ 2 เดจากตัวอักษรและความหมายที่ใกล้เคียง

ผู้ทดสอบเขียนคำตอบที่มีความหมายใกล้เคียงกับความหมายของตัวอักษรที่กำหนดให้ เช่น อักษร 𪛗 (นกสาลิกาแดง) เขียนว่า “นกพิราบ” (𪛗) หรือ “ไก่” (𪛗) หรือ “เปิด” (𪛗) ซึ่งเมื่อแปลความหมายภาษาไทยเป็นตัวอักษรจีนแล้ว พบว่าตัวอักษรจีนทุกตัวมีส่วนบอกความหมายเหมือนกันคือ 𪛗 (นก, สัตว์ปีก) แสดงว่าผู้ทดสอบสามารถแยกส่วนประกอบของตัวอักษรได้และคิดเชื่อมโยงไปถึงตัวอักษรที่เคยเรียนมา ซึ่งมีส่วนบอกความหมายเหมือนกัน นอกจากนี้ ถึงแม้ว่าบางคำตอบเมื่อแปลเป็นตัวอักษรจีนแล้ว ส่วนบอกความหมายจะมีรูปไม่เหมือนกับตัวอักษรที่กำหนดให้ แต่หากมีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับส่วนบอกความหมายของตัวอักษรที่กำหนดให้ ก็จัดให้อยู่ในระดับนี้ได้เช่นกัน เช่น อักษร 𪛗 (กริด, ผ้า) เขียนว่า “ตัด” (𪛗) หรือ “หั่น” (𪛗) หรืออักษร 𪛗 (ธง) เขียนว่า “ผ้าไหม” (𪛗) หรือ “ผ้าขนหนู” (𪛗) เป็นต้น

(3) ระดับที่ 3 เดจากส่วนบอกเสียง

ผู้ทดสอบเขียนความหมายของส่วนบอกเสียงของตัวอักษรที่กำหนดให้ เช่น อักษร 𪛗 (หมักตอง) เขียนว่า “ดี” (𪛗) หรือเขียนความหมายของตัวอักษรที่มีส่วนบอกเสียงเหมือนกับตัวอักษรที่กำหนดให้ เช่น อักษร 𪛗 (หมักตอง) เขียนว่า “หมาป่า” (𪛗) หรือ “คลื่นน้ำ” (𪛗) ซึ่งเมื่อแปลความหมายภาษาไทยเป็นตัวอักษรจีนแล้ว พบว่าตัวอักษรจีนทุกตัวมีส่วนบอกเสียงเหมือนกันคือ 𪛗 แสดงว่าผู้ทดสอบสามารถแยกส่วนประกอบของตัวอักษรได้ แต่ยังไม่สามารถแยกแยะได้ว่าส่วนบอกความหมายและส่วนบอกเสียงคือส่วนใด และคิดว่าตัวอักษรที่มีส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเหมือนกันน่าจะมีความหมายใกล้เคียงกัน

(4) ระดับที่ 4 การเดาความหมายโดยไม่มีหลักการ

ผู้ทดสอบไม่เขียนคำตอบ หรือเขียนความหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกับความหมายของตัวอักษรที่กำหนดให้ เช่น อักษร 帛 (นกสาธิตาตง) เขียนว่า “ขโมย” “เช่า” “หมา” “ข้อมูล” ฯลฯ ซึ่งไม่สามารถหาความเกี่ยวข้องหรือความสัมพันธ์ของความหมายกับตัวอักษรได้ แสดงให้เห็นว่าผู้ทดสอบยังไม่สามารถแยกแยะส่วนประกอบของตัวอักษรได้ และยังคงเรียนรู้ตัวอักษรจีนโดยไม่ได้แยกส่วนประกอบ กล่าวคือเมื่อเห็นว่าเป็นตัวอักษรที่ไม่เคยเรียนมาก่อน ผู้ทดสอบก็จะเลือกเดาความหมายโดยไม่เลือกใช้เบาะแสของส่วนบอกความหมายที่อยู่ภายในตัวอักษร ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ความหมายคลาดเคลื่อนไปจากความหมายที่ถูกต้องค่อนข้างมาก

ตารางที่ 1 : ตัวอย่างการเดาความหมายของตัวอักษรจีน จำแนกตามระดับการเรียนรู้ความหมาย

	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
帛	ผ้า	ผ้าขนหนู ผ้าพันคอ ผ้าไหม หมวก (帽)	เพียงแค (只) ถัก (织)	ผีเสื้อ, แต่ละ, ไร่ร้าง, ผูก, ดำ, เงินทอง, หนอน, จั่นๆ, ช่วย, แขนง, ผู้เชี่ยวชาญ, สัตว์
吼	ปาก กริยาที่ใช้ปาก	กัด (咬) เป่า (吹) อ้วก (吐)	ขงจื้อ (孔子) เด็ก (孩) หลาน (孙) รู (孔) ลูกชาย (儿子)	ประวัติศาสตร์, เค็ม, ซัย ชนะ, ตำรา, ไหล
剖	มีด กริยาที่ใช้มีด	ตัด, หั่น บอ (削) แหลมคม (利)	ส่วน (部分) แผนก, เรื่อง, บท (部) ไปเป็นเพื่อน (陪) เท่า, ทวีคูณ (倍)	สว่าง, แสดง, รวม, บวก, มวย, ภาษา
脾	อวัยวะ อวัยวะภายใน	ร่างกาย กระเพาะ (肚) เท้า (脚) ตับ (肝)	เบียร์ (啤酒) ปาย (脾) อารมณ์, นิสัย (脾气)	แถว, เว้น, เหลือ, นาน, ปฏิทิน, ผล, ง่าย, ถ้างาก, ได้รู้, น้ำผึ้ง

		อ้วน (胖)		
酿	เหล้า	เครื่องดื่ม ไวน์ เมา (醉) น้ำส้มสายชู (醋) เปรี้ยว (酸)	คลื่นทะเล (浪) หมาป่า (狼) พเนจร (流浪) ดี (良)	อาหาร, สิ่งของ, ตำรวจ, ตั้งใจ, ลึกซึ้ง, บุญคุณ
芹	พืช ผัก ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ผลไม้ชนิดหนึ่ง	ใบชา (茶) ดอกไม้ (花) ดอกบัว (荷、 蓮) ต้นหอม (葱)	ครึ่งกิโลกรัม (斤) ดังนั้น (所以) ฟัง (听) ลดราคา (折)	เม็ด, ถู, เหล็ก, ฟาง, พื้นดิน, แบ่ง, เงิน, ธรรมชาติ

ตาราง 1 แสดงตัวอย่างการเดาความหมายของตัวอักษรจีน โดยจำแนกตามระดับการเรียนรู้ความหมาย นอกจากนี้ ยังมีการเขียนตัวอักษรจีนกำกับไว้ข้างหลังความหมายภาษาไทย เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างความหมายที่ผู้ทดสอบเขียนกับตัวอักษรที่ใช้ในการวิจัยได้อย่างชัดเจน

สำหรับการจัดเรียงระดับการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงนั้นจะจัดเรียงตามวิธีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความหมายก่อน จากนั้นค่อยเรียงไปเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับความหมาย สำหรับการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความหมายนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การเดาจากส่วนบอกความหมายโดยตรง และการเดาจากตัวอักษรหรือความหมายใกล้เคียง แม้ว่าการเดาจากตัวอักษรหรือความหมายที่ใกล้เคียงจะแสดงให้เห็นว่าผู้ทดสอบรู้ว่าส่วนบอกความหมายมีข้อจำกัดในการบอกความหมาย แต่ความหมายที่เดาไม่ใช่ความหมายที่ถูกต้องและอาจส่งผลกระทบต่อการสื่อความหมาย ดังนั้นการเดาจากส่วนบอกความหมายโดยตรงจึงเป็นวิธีที่เหมาะสมกว่า ด้วยเหตุนี้ จึงจัดให้ประเภทแรกเป็นการเรียนรู้ระดับที่ 1 ส่วนประเภทหลังเป็นการเรียนรู้ระดับที่ 2 การเรียนรู้ทั้งสองระดับดังกล่าวนี้เป็นระดับการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สำหรับการเรียนรู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับความหมายนั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การเดาจากส่วนบอกเสียง และการเดาความหมายโดยไม่มีหลักการ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการเรียนรู้ทั้ง 2 ประเภทนี้แล้ว แม้ว่าประเภทแรก ผู้ทดสอบจะไม่สามารถหาส่วนบอกความหมายได้อย่างถูกต้อง แต่ก็ยังถือว่ามีความพยายามในการเดาความหมายจากส่วนประกอบที่คล้ายกันในตัวอักษร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพอมีหลักการในการเดาความหมายอยู่บ้าง แตกต่างจากประเภทหลังที่ไม่พบหลักการเดาใดๆ ด้วยเหตุนี้ จึงจัดให้ประเภทแรกเป็นการเรียนรู้ระดับที่ 3 ส่วนประเภทหลังเป็นการเรียนรู้ระดับที่ 4 หรือระดับที่ต่ำสุด การเรียนรู้ทั้งสองระดับดังกล่าวเป็นระดับการเรียนรู้ที่ไม่คาดหวัง

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และโปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ จากผลการทดลอง สามารถคิดสัดส่วนของระดับการเรียนรู้ความหมายของนักศึกษาแต่ละชั้นปี ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 : ตารางแสดงสัดส่วนของระดับการเรียนรู้ความหมายของนักศึกษาแต่ละชั้นปี (%)

	ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3	ระดับที่ 4
ชั้นปีที่ 1	10.58	12.55	18.37	58.48
ชั้นปีที่ 2	20.10	22.10	15.00	42.80
ชั้นปีที่ 3	24.66	18.83	19.00	37.50

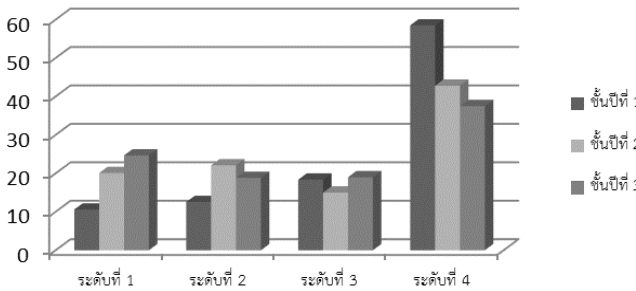
จากตารางข้างต้นจะสังเกตเห็นได้ว่า การเรียนรู้ความหมายในอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 นั้นส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ 4 คิดเป็น 58.48% ของระดับการเรียนรู้ทั้งหมด รองลงมาคือระดับที่ 3 คิดเป็น 18.37% ส่วนระดับที่ 1 และ 2 มีสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อยและมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับการจัดเรียงระดับความ

ยากของการเรียนรู้อักษรประสมบอกความหมายและเสียง แสดงว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่ยังเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงได้ไม่ดี

สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 การเรียนรู้ความหมายในอักษรประสมบอกความหมายและเสียงส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในระดับที่ 4 คิดเป็น 42.80% ของระดับการเรียนรู้ทั้งหมด แต่มีสัดส่วนน้อยลงกว่าชั้นปีที่ 1 การเรียนรู้ในระดับที่ 3 ก็มีสัดส่วนที่น้อยลง ส่วนการเรียนรู้ในระดับที่ 1 และ 2 กลับมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของชั้นปีที่ 2 พัฒนาขึ้นจากชั้นปีที่ 1 ค่อนข้างมาก

สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ลักษณะการเรียนรู้ความหมายในอักษรประสมบอกความหมายและเสียงเปลี่ยนแปลงไปจากชั้นปีที่สองไม่มากนัก โดยระดับที่ 4 ก็ยังมีสัดส่วนที่มากที่สุด คิดเป็น 37.50% ของระดับการเรียนรู้ทั้งหมด แต่มีสัดส่วนน้อยลงกว่าชั้นปีที่ 2 อย่างไรก็ตาม ระดับที่ 1 มีสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนระดับที่ 2 และ 3 มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันจากการพิจารณาในขั้นต้นแล้ว ผู้วิจัยคิดว่าลักษณะการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 แตกต่างจากชั้นปีที่ 2 ไม่มากนัก

แผนภูมิที่ 1 : แผนภูมิแสดงสัดส่วนของระดับการเรียนรู้ความหมายของนักศึกษาแต่ละชั้นปี

เพื่อให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนมากขึ้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) ได้ผลดังนี้ ระดับความรู้ภาษาจีนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 17.209$, $P = .000$) และจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบภายหลัง (Post-hoc) พบว่า

ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($P = .000$)

ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($P = .000$)

ชั้นปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 3 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ($P = .555$)

จากผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ระดับความรู้ภาษาจีนส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียง เมื่อระดับความรู้ภาษาจีนของนักศึกษาสูงขึ้น ความสามารถในการเรียนรู้และเดาความหมายของตัวอักษรจีนจะดียิ่งขึ้น แต่จะเห็นพัฒนาการดีขึ้นได้อย่างชัดเจนเมื่ออยู่ในระดับชั้นปีที่ 2 และพัฒนาการดังกล่าวจะคงที่อยู่ในระดับเดิมจนถึงชั้นปีที่ 3

6.3 การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถอภิปรายผลการทดลองและสรุปลักษณะและพัฒนาการของการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาแต่ละชั้นปี ได้ดังนี้

สำหรับลักษณะการเรียนรู้ความหมายในอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่นั้นยังขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอักษรประสมบอกความหมายและเสียง เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถแยกส่วนบอกความหมายออกมาจากตัวอักษร ซึ่งเป็นเบาะแสของความหมายที่อยู่ภายในอักษรประสมบอกความหมายและเสียงได้ และเลือกที่จะเดาความหมายอย่างไม่มีหลักการ ความหมายที่คาดเดาจึงแตกต่างไปจากความหมายที่ถูกต้อง จะเห็นได้จากสัดส่วนของการเรียนรู้ระดับที่ 4 ที่มีค่อนข้างมาก ซึ่งยังมากกว่าระดับที่ 1-3 รวมกัน ทั้งๆ ที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคนเรียนภาษาจีนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมาก่อน และส่วนประกอบทุกส่วนในตัวอักษรที่ใช้ในการทดลองก็เป็นส่วนประกอบที่เคยผ่านเคยเจอมาแล้วทั้งสิ้น แต่เหตุใดสัดส่วนของการเดาความหมายอย่างไม่มีหลักการจึงสูงมาก จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม พบว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์เช่นนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นไม่ได้เน้นการเรียนการสอนตัวอักษรจีน แต่ส่วนใหญ่จะเน้นแต่การเรียนรู้คำศัพท์หรือไวยากรณ์ภาษาจีนเพื่อเตรียมสอบเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา ถึงแม้ว่าจะเรียนภาษาจีนมาแล้ว 3 ปี แต่ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับตัวอักษรจีนกลับน้อยมาก เมื่อเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา เนื้อหาวิชาเรียนที่ยากมากขึ้นทำให้ผู้สอนและผู้เรียนให้ความสำคัญกับตัวเนื้อหาภาษามากกว่าความรู้เกี่ยวกับตัวอักษรจีน นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จึงไม่ได้เรียนรู้ตัวอักษรจีนอย่างเป็นระบบและยังขาดความรู้พื้นฐานของ

อักษรจีนรวมถึงอักษรประสมบอกความหมายและเสียง ด้วยเหตุนี้ เมื่อเจอตัวอักษรที่ไม่เคยเรียนมาก่อน นักศึกษาจะเกิดความไม่มั่นใจว่าเป็นตัวอักษรประเภทใด และไม่สามารถตัดสินใจว่าจะแยกส่วนประกอบดีหรือไม่ สุดท้ายจึงเลือกเดาความหมาย จนเขียนความหมายผิดหรือเขียนความหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกับความหมายที่ถูกต้อง ผลการทดลองดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของกัวเสี่ยวเหล่ย์¹ ที่พบว่าผู้เรียนภาษาจีนในระดับต้นนั้นจะเรียนรู้ความหมายของตัวอักษรจีนที่ไม่เคยเรียนมาก่อน โดยไม่แยกแยะส่วนประกอบของตัวอักษร ส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในการเรียนรู้ความหมายของตัวอักษร

อย่างไรก็ตาม เรายังพอเห็นหลักฐานของการเรียนรู้ตัวอักษรจีนโดยแยกแยะส่วนประกอบในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งจะเห็นได้จากสัดส่วนของการเรียนรู้ระดับที่ 1-3 แต่การเรียนรู้ระดับที่ 3 ยังคงเป็นการเรียนรู้ความหมายที่ผิดพลาด เพราะถึงแม้ว่านักศึกษาจะสามารถแยกแยะส่วนประกอบของตัวอักษรได้ แต่กลับไม่ทราบตำแหน่งของส่วนบอกความหมายและส่วนบอกเสียงที่แน่ชัด เพราะนักศึกษาเลือกเขียนความหมายของส่วนบอกเสียงแทน ซึ่งจุดนี้สามารถยืนยันข้อสรุปข้างต้นที่ว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ยังขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอักษรประสมบอกความหมายและเสียงได้อีกด้วย ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้ระดับที่ 1 และ 2 ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่คาดหวังนั้นจึงมีสัดส่วนที่น้อยกว่าอย่างเห็นได้ชัด โดยสรุปแล้วลักษณะการเรียนรู้ความหมายในอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ยังไม่มีการจัดระบบที่แน่ชัดและถือว่าอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ

สำหรับลักษณะการเรียนรู้ความหมายในอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 นั้นเกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างชัดเจน

¹ 郭小磊 2011 《欧美留学生对于形声字形符表义作用认知情况的实验研究》，《中山大学学报》（社会科学版）第 27 卷第 5 期，第 105 页。

ซึ่งจะเห็นได้จากระดับการเรียนรู้ที่คาดหวัง (ระดับที่ 1 และ 2) ที่มีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้น จากชั้นปีที่ 1 ที่มีเพียง 22.1% เพิ่มขึ้นเป็น 42.1% ในชั้นปีที่ 2 และระดับการเรียนรู้ที่ไม่คาดหวัง (ระดับที่ 3 และ 4) ที่มีสัดส่วนลดลงอย่างเห็นได้ชัด จาก 76.8% ลดลงเหลือเพียง 57.8% จากสัดส่วนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอักษรประสมบอกความหมายและเสียงเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีระดับความรู้ภาษาจีนมากขึ้น และต้องเรียนรู้ตัวอักษรจีนเพิ่มมากขึ้น การจดจำตัวอักษรจีนอย่างไม่มีหลักการเริ่มเป็นภาระสำหรับนักศึกษา ทำให้นักศึกษาค่อยๆ เรียนรู้วิธีการจัดระบบความรู้ของตัวอักษรจีนที่เรียน โดยเริ่มเรียนรู้ว่าอักษรจีนมีส่วนบอกความหมาย ซึ่งส่วนบอกความหมาย 1 ตัวสามารถพบเจอได้บ่อยในอักษรจีนหลายตัว และความหมายของส่วนบอกความหมายก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับความหมายของตัวอักษร ด้วยเหตุนี้ เมื่อเจอตัวอักษรที่ไม่เคยเรียนมาก่อน นักศึกษาจึงเลือกค้นหาเบาะแสของ ความหมายจากส่วนบอกความหมายภายในตัวอักษรเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม จากสัดส่วนของการเรียนรู้ที่ไม่คาดหวัง ซึ่งมากกว่าสัดส่วนของการเรียนรู้ที่คาดหวัง ทำให้เราทราบว่า ถึงแม้ว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 จะสามารถแยกแยะส่วนประกอบของตัวอักษรจีนและเดาความหมายจากส่วนบอกความหมายได้มากกว่าชั้นปีที่ 1 แต่ก็ยังไม่ถึงระดับที่ชำนาญมาก เพราะในบางครั้ง นักศึกษายังคงเดาความหมายของส่วนบอกเสียงหรือไม่สามารถค้นหาหลักการเดาได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความรู้เกี่ยวกับอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษากลุ่มนี้ยังไม่เป็นระบบ กล่าวโดยสรุปคือ ลักษณะการเรียนรู้ความหมายในอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน แต่ยังจัดอยู่ในระดับที่ไม่ชำนาญ

สำหรับลักษณะการเรียนรู้ความหมายในอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนของระดับการเรียนรู้ทั้ง 4 จะเห็นว่านักศึกษาชั้นปี

ที่ 3 มีแนวโน้มในการเรียนรู้ความหมายของตัวอักษรจีนดีขึ้นจากชั้นปีที่ 2 แต่เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในเชิงสถิติแล้ว กลับไม่แตกต่างกับชั้นปีที่ 2 ถ้าหากว่าเราสังเกตสัดส่วนของระดับการเรียนรู้ให้ละเอียด จะพบว่าระดับการเรียนรู้ที่คาดหวังนั้น (ระดับที่ 1 และ 2) เพิ่มขึ้นจากนักศึกษาชั้นปีที่ 2 เพียง 1.4% เท่านั้น และระดับการเรียนรู้ที่ไม่คาดหวัง (ระดับที่ 3 และ 4) ก็ลดลงจากนักศึกษาชั้นปีที่ 2 เพียง 1.3% เท่านั้น เรียกได้ว่าลักษณะการเรียนรู้ความหมายของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 นั้นแทบจะไม่แตกต่างจากชั้นปีที่ 2 ผลการทดลองดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ เนื่องจากนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีระดับความรู้ภาษาจีนและได้เรียนรู้ตัวอักษรจีนเพิ่มมากขึ้น แต่การเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงกลับไม่พัฒนาขึ้นจากชั้นปีที่ 2 โดยเฉพาะการเรียนรู้ระดับที่ 4 ที่ยังคงมีสัดส่วนค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับระดับการเรียนรู้อื่นๆ ทั้งๆ ที่เป็นส่วนบอกความหมายที่เคยเรียนมาแล้วทั้งสิ้น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะนักศึกษาส่วนใหญ่เมื่อเรียนในระดับที่สูงขึ้น ก็จะค่อยๆ เรียนรู้ว่าส่วนบอกความหมายมีข้อจำกัดในการบอกความหมาย กล่าวคือ มีส่วนบอกความหมายจำนวนมากที่ไม่สามารถบอกความหมายของตัวอักษรได้โดยตรง¹ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นไปได้ที่นักศึกษาอาจจะเดาความหมายของตัวอักษรจีนโดยไม่ดูจากส่วนบอกความหมาย แต่เนื่องจากตัวอักษรที่ใช้ในการทดลองนี้เป็นตัวอักษรที่บอกความหมายได้ทั้งสิ้น จึงทำให้สัดส่วนของการเรียนรู้ระดับที่ 4 มีจำนวนที่ค่อนข้างมากนั่นเอง อย่างไรก็ตาม นี่เป็นเพียงการสันนิษฐานเท่านั้น ยังไม่สามารถสรุปแน่นอนได้ว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 รู้ข้อจำกัดของส่วนบอกความหมาย

¹ จากผลการศึกษาระดับการบอกความหมายของส่วนบอกความหมาย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในโครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้อักษรประสมบอกความหมายและเสียงในภาษาจีนของนักศึกษาเอกวิชาวภาษาจีนระดับอุดมศึกษา” ของผู้วิจัยพบว่า อักษรประสมบอกความหมายและเสียงที่ส่วนบอกความหมายมีความหมายเกี่ยวข้องกับความหมายของตัวอักษรมีสัดส่วน 56.34% จากจำนวนอักษรประสมบอกความหมายและเสียงทั้งสิ้น 1,699 ตัว

นอกจากนี้ ผลการเรียนรู้ความหมายของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีลักษณะที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์หยุดชะงักทางภาษา (Language Fossilization) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ Selinker เคยเสนอไว้ กล่าวคือเมื่อผู้เรียนเรียนภาษาที่ 2 ถึงระดับหนึ่งแล้ว ภาษาที่ 2 จะหยุดการพัฒนา ซึ่งเกิดจากหลากหลายสาเหตุ เช่น ความสนใจของผู้เรียนลดน้อยลง ระดับของภาษาที่ยากมากขึ้น หรือแม้แต่พื้นฐานของผู้เรียนและวิธีการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ผู้วิจัยคิดว่าในกรณีนี้ พื้นฐานของผู้เรียนและวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นมีส่วนทำให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าว เนื่องจากนักศึกษาไม่ได้เรียนรู้ตัวอักษรจีนอย่างเป็นระบบตั้งแต่เริ่มแรก ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะแนะนำความรู้เกี่ยวกับตัวอักษรจีนเพียงคร่าวๆ ในช่วงแรกเท่านั้น ดังนั้นจึงทำให้ต้องเรียนรู้และจัดระบบตัวอักษรจีนด้วยตัวเอง ซึ่งบางครั้งอาจจะไม่ถูกต้อง และส่งผลต่อการเรียนรู้ความหมายในระดับที่สูงขึ้นนั่นเอง ลักษณะการเรียนรู้ความหมายในอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จึงไม่ถือว่าอยู่ในระดับที่ชำนาญ ผลการทดลองดังกล่าวแตกต่างจากผลการวิจัยของหลี่หู่ย (2005: 52) และกัวเสี่ยวเหล่ย์ (2011: 105) ที่ต่างพบว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ความหมายของอักษรจีนในระดับที่ชำนาญเมื่อระดับความรู้ภาษาจีนสูงขึ้น หรือเรียนภาษาจีนมาแล้วประมาณ 1 ปีขึ้นไป แต่สาเหตุที่แตกต่างกันเป็นเพราะสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ในงานวิจัยของหลี่หู่ยและกัวเสี่ยวเหล่ย์นั้นเป็นการวิจัยกลุ่มผู้เรียนภาษาจีนชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศจีนเท่านั้น และการเรียนภาษาโดยมีสภาพแวดล้อมในประเทศของเจ้าของภาษานั้นย่อมส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาภาษานั้นๆ ให้ดีขึ้นได้ภายในระยะเวลาที่สั้นกว่าการเรียนรู้โดยไม่มีสภาพแวดล้อมของภาษานั้นๆ

จากการอภิปรายผลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า พัฒนาการการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมความหมายและเสียงของนักศึกษาเอกวิชาภาษาจีนชาวไทยนั้นจะเริ่มต้นจากการเรียนรู้ที่ยังไม่ปรากฏระบบและหลักการที่แน่ชัดในช่วงชั้นปีที่ 1 ซึ่งถือเป็นช่วงการเรียนรู้ที่

ขาดระบบหลักการ และเมื่อเข้าสู่ระดับกลางหรือชั้นปีที่ 2 ลักษณะการเรียนรู้ความหมายมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่มีหลักการอย่างเห็นได้ชัด แต่ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้ในระดับชำนาญ เนื่องจากสัดส่วนของการเรียนรู้ที่คาดหวังนั้นยังน้อยกว่าการเรียนรู้ที่ผิดพลาด เพราะฉะนั้น ในช่วงชั้นปีที่ 2 จึงถือว่าอยู่ในช่วงของการจัดระบบความรู้ และลักษณะการเรียนรู้ดังกล่าวนั้นยังคงต่อเนื่องจนถึงชั้นปีที่ 3 เนื่องจากไม่พบความแตกต่างในเชิงสถิติ แสดงให้เห็นว่านักศึกษาต้องใช้เวลาค่อนข้างนานในการจัดระบบความรู้เกี่ยวกับอักษรประสมบอกความหมายและเสียง แต่ยังไม่สามารถเรียนรู้ความหมายของตัวอักษรจีนได้ในระดับที่ชำนาญ

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ Chuanren Ke (1996) ที่แบ่งการเรียนรู้ตัวอักษรจีนของผู้เรียนชาวต่างชาติออกเป็น 3 ช่วงแล้ว พบว่ามีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน สำหรับการเรียนรู้ตัวอักษรจีนทั้ง 3 ช่วงนั้นประกอบไปด้วย ช่วงที่ 1 คือการเรียนรู้ตัวอักษรจีนโดยไม่แยกส่วนประกอบ (Pre-component processing stage) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ไม่แยกส่วนประกอบของอักษรประสมบอกความหมายและเสียง จึงทำให้นักศึกษาไม่สามารถเดาความหมายของตัวอักษรได้ ช่วงที่ 2 คือการเรียนรู้ตัวอักษรจีนโดยแยกส่วนประกอบ (Component processing stage) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 ที่เริ่มรู้จักการแยกส่วนประกอบของตัวอักษรเพื่อค้นหาความหมาย ช่วงที่ 3 คือการเรียนรู้ตัวอักษรจีนโดยแยกส่วนประกอบอย่างชำนาญ (Automatic component processing stage) กล่าวคือ สามารถแยกส่วนประกอบของตัวอักษรได้อย่างชำนาญ และรู้ว่าส่วนบอกความหมายและส่วนบอกเสียงคือส่วนใด สำหรับการเรียนรู้ช่วงที่ 3 นั้นยังไม่ปรากฏในการเรียนรู้ความหมายในอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาเอกวิชาวาภาษาจีนชาวไทย

7. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

7.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาเอกวิชาวาษาจีนระดับอุดมศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ทั้งหมด 3 ข้อ ดังนี้

(1) ลักษณะการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาเอกวิชาวาษาจีนแบ่งออกเป็น 4 ระดับ โดยเรียงจากระดับการเรียนรู้ที่คาดหวังซึ่งเป็นระดับสูงสุดไปจนถึงระดับการเรียนรู้ที่ไม่คาดหวังซึ่งเป็นระดับที่ต่ำสุด ดังนี้ การเดาความหมายจากส่วนบอกความหมายโดยตรง การเดาความหมายจากตัวอักษรหรือความหมายใกล้เคียง การเดาความหมายจากส่วนบอกเสียง และการเดาความหมายโดยไม่มีหลักการ

(2) ระดับความรู้ภาษาจีนมีผลต่อการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียง เมื่อระดับความรู้ภาษาจีนเพิ่มมากขึ้น การเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงจะมีแนวโน้มที่มีระบบมากยิ่งขึ้น

(3) การเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษามีพัฒนาการค่อนข้างช้า และแตกต่างกันตามระดับความรู้ โดยในช่วงชั้นปีที่ 1 ยังขาดระบบและหลักการในการเรียนรู้ความหมาย เนื่องจากยังคงขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอักษรประสมบอกความหมายและเสียง และยังไม่สามารถใช้ส่วนบอกความหมายในการเรียนรู้อักษรประสมบอกความหมายและเสียง ในช่วงชั้นปีที่ 2 เริ่มมีการจัดระบบการเรียนรู้ความหมาย และเริ่มสามารถแยกส่วนความหมายออกจากตัวอักษรและเดาความหมายจากส่วนบอกความหมายได้มากขึ้น แต่ยังไม่ถึงระดับที่ชำนาญ ส่วนในช่วงชั้นปีที่ 3 แม้ว่าแนวโน้มการเรียนรู้จะดีขึ้นกว่าช่วงชั้นปีที่ 2 แต่ยังคงไม่สามารถจัดระบบการเรียนรู้ของส่วนบอกความหมายในระดับที่ชำนาญได้

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการเรียนการสอนอักษรประสมบอกความหมายและเสียง

จากสรุปผลการวิจัยข้างต้น เราได้ทราบลักษณะการเรียนรู้และปัญหาในการเรียนรู้อักษรประสมบอกความหมายและเสียงของนักศึกษาเอกวิชาภาษาจีนชาวไทย ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางในการเรียนการสอนอักษรประสมบอกความหมายและเสียงสำหรับนักศึกษาเอกวิชาภาษาจีนชาวไทย ดังนี้

(1) เน้นการเรียนการสอนอักษรประสมบอกความหมายและเสียงโดยแยกส่วนประกอบ

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ยังคงเรียนรู้ความหมายของตัวอักษรประสมบอกความหมายและเสียงโดยไม่ได้นค้นหาจากเบาะแสของส่วนบอกความหมาย แสดงให้เห็นว่านักศึกษายังคงไม่สามารถแยกส่วนประกอบของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงได้ ดังนั้น การเรียนการสอนอักษรประสมบอกความหมายและเสียงซึ่งประกอบไปด้วยส่วนบอกความหมายและส่วนบอกเสียงนั้น จึงควรเน้นการสอนแบบแยกส่วนประกอบ โดยครูผู้สอนควรจะต้องชี้ให้ผู้เรียนรู้ว่าส่วนใดคือส่วนบอกความหมายและส่วนใดคือส่วนบอกเสียงตั้งแต่การเรียนการสอนในระดับต้น เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแยกส่วนประกอบเมื่อได้เรียนรู้ตัวอักษรจีนตัวใหม่ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถคาดเดาความหมายและเสียงอ่านได้ในเบื้องต้น นอกจากนี้ การเน้นการจำส่วนประกอบของตัวอักษรจีนยังช่วยลดภาระการจำ และช่วยให้จำตัวอักษรจีนได้เร็วและดียิ่งขึ้น เนื่องจากมีผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตัวอักษรจีนจำนวนมาก เช่น ซุหย่งหว่า¹ โจ้วเจี้ยน² และวันเยียน³ ยืนยันแล้วว่าการเรียนการสอนตัวอักษรจีนโดยแยกส่วนประกอบ (部件教学) เป็นวิธีการสอน

¹ 崔永华 1997 《汉字部件和对外汉字教学》，《语言文字应用》第3期，第50页。

² 周 健 1998 《“汉子难学”的分析与对策》，《汉字文化》第2期，第58页。

³ 万业馨 1999 《汉字字符分工与部件教学》，《语言教学与研究》第4期，第38页。

ตัวอักษรจีนที่ได้ผลและส่วนประกอบเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนชาวต่างชาติมากที่สุด

(2) เสริมความรู้เกี่ยวกับส่วนบอกความหมายให้มากขึ้น

แม้ว่าผลการวิจัยจะพบว่าระดับความรู้ภาษาจีนที่สูงขึ้นจะช่วยให้การเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียงมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ระดับการเรียนรู้ความหมายของตัวอักษรจีนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ซึ่งเป็นผู้เรียนในระดับสูงกลับยังไม่ถึงระดับที่ชำนาญมาก แสดงให้เห็นว่าการจัดระบบความรู้ด้านความหมายของตัวอักษรจีนใช้เวลาค่อนข้างนาน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับตัวอักษรจีนที่เป็นระบบตั้งแต่ต้น ดังนั้นการเรียนรู้อักษรประสมบอกความหมายและเสียงนั้นนอกจากจะต้องแยกส่วนประกอบตามที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว ยังต้องเสริมความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากตัวอักษรจีนมีกฎเกณฑ์ที่ซับซ้อนมาก โดยเฉพาะส่วนบอกความหมาย ไม่ว่าจะเป็นการเสริมความรู้เกี่ยวกับความหมายที่แท้จริงของส่วนบอกความหมาย ตำแหน่งของส่วนบอกความหมาย และข้อจำกัดในการบอกความหมายของส่วนบอกความหมาย เป็นต้น การสอนความรู้เหล่านี้กับนักศึกษาโดยตรงนั้น จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะและข้อจำกัดของส่วนบอกความหมาย ซึ่งมีส่วนช่วยลดความผิดพลาดจากการเรียนรู้ความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียง ช่วยร่นระยะเวลาในการจัดระบบความรู้ของอักษรประสมบอกความหมายและเสียง และช่วยให้ระดับความรู้ตัวอักษรจีนพัฒนาไปพร้อมๆ กับทักษะภาษาด้วย ดังที่เจียงลี่ผิง¹ เคยเสนอไว้ว่าควรจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ ของตัวอักษรจีนเพิ่มเติมหลังจากที่เรียนภาษาจีนมาได้สักระยะ

¹ 姜丽萍 1998 《基础阶段留学生识记汉字的过程》，《汉语学习》第2期，第48页。

(3) เน้นการเรียนการสอนตัวอักษรจีนแบบจัดหมวดหมู่

ในระหว่างการเรียนการสอนตัวอักษรจีน บ่อยครั้งที่เราพบว่ากลุ่มตัวอักษรที่มีส่วนบอกความหมายเดียวกันนั้นมักจะไม่ได้ปรากฏในบทเรียนพร้อมๆ กัน และค่อนข้างกระจัดกระจายไม่เป็นระบบ ดังนั้น นอกจากจะต้องสอนความรู้และกฎเกณฑ์ต่างๆ ของส่วนบอกความหมายแล้ว ยังต้องมีการสรุปเพื่อทบทวนเป็นระยะๆ และวิธีที่เหมาะสมที่สุดคือการเรียนการสอนแบบจัดหมวดหมู่ (集中识字教学法) ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ตัวอักษรจีนที่นิยมใช้กันมากในการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นภาษาที่ 1 และได้รับการยอมรับจากนักวิชาการด้านการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาที่ 2 ด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นวันเยี่ยชิน¹ จางเผิงเผิง² หลีฉวนชวี³ วิธีดังกล่าวคือ การนำเอาตัวอักษรที่มีส่วนประกอบเดียวกันมาจัดเป็นหมวดหมู่เดียวกันและเรียนรู้ด้วยกัน เช่น กลุ่มตัวอักษรที่มีส่วนบอกความหมายเดียวกันและสามารถบอกความหมายโดยตรงเหมือนกัน ได้แก่ 抄、打、扫、找 เป็นต้น หรือกลุ่มตัวอักษรที่มีส่วนบอกความหมายเหมือนกันแต่อยู่ในตำแหน่งที่ต่างกัน ได้แก่ 和、吓、吞、问 เป็นต้น (ส่วนบอกความหมาย 口 อยู่ทางด้านซ้าย ด้านขวา ด้านล่าง และด้านในตามลำดับ) เรายังสามารถจัดกลุ่มตัวอักษรลักษณะนี้ได้อีกมากตามลักษณะและข้อจำกัดของส่วนบอกความหมาย และนำไปใช้ประกอบเป็นตัวอย่างเวลาสอน โดยให้ผู้เรียนจำตัวอักษรเป็นกลุ่มๆ การเรียนการสอนแบบจัดหมวดหมู่นี้จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้และจำอักษรประสมบอกความหมายและเสียงที่ซับซ้อนและมีจำนวนมากได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจกฎเกณฑ์ของตัวอักษรจีนอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมไปพร้อมๆ กันอีกด้วย

¹ 万业馨 2001 《文字学视野中的部件教学》，《语言教学与研究》第 1 期，第 16 页。

² 张朋朋 2002 《新编基础汉语识字篇：集中识字》，北京：华语教学出版社。

³ 黎传绪 2005 《集中识字是弥补随文识字不足的必要措施》，《江西教育科研》第 11 期，第 54-56 页。

อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนแบบจัดหมวดหมู่ควรจะต้องคำนึงถึงเรื่องความถี่ในการใช้ของตัวอักษรด้วย กล่าวคือ ถึงแม้ว่าจะเป็นกลุ่มตัวอักษรที่มีลักษณะเดียวกันหรือเส้นขีดไม่มาก แต่ถ้าเป็นตัวอักษรที่ไม่เหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียนหรือตัวอักษรที่ผู้เรียนยังไม่มีโอกาสได้ใช้ ยังไม่ควรนำมารวมกลุ่มด้วย เช่น สำหรับผู้เรียนระดับต้น การสอนกลุ่มตัวอักษรที่มีส่วนบอกความหมาย 女 เหมือนกัน ตัวอักษรสามารถนำมาจัดเป็นกลุ่มได้ เช่น 她、姓、奶、妈、妹、姐 แต่ยังไม่ควรนำตัวอักษร 妖、姻、嫁、妙 มารวมกลุ่มด้วย สำหรับตัวอักษรชุดหลังนั้น ควรขอให้ผู้เรียนเรียนในระดับที่สูงขึ้นจึงนำมาเรียนรู้อยู่ด้วยกัน

(4) ฝึกเดาความหมายของตัวอักษรจีนอย่างต่อเนื่อง

การเรียนรู้ตัวอักษรจีนนอกจากจะต้องเรียนรู้อย่างถูกวิธีอย่างทีกล่าวไว้ข้างต้นแล้ว ยังต้องมีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เพราะหากไม่ได้รับการฝึกฝนและกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง ความรู้ที่เรียนมาตั้งแต่ต้นก็อาจเกิดเป็นปรากฏการณ์หยุดชะงักทางภาษา ดังผลการทดลองที่พบว่า ช่วงหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ความหมายของนักศึกษานั้นเกิดการหยุดชะงักไม่พัฒนา ระดับความรู้ของตัวอักษรจีนนั้นอยู่ในระดับเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ยิ่งไปกว่านั้น หากระดับความรู้เกิดการหยุดชะงักเป็นเวลานาน สุดท้ายความรู้ที่เรียนมาก็จะเลือนหายไป ในที่สุด ดังนั้น เมื่อผู้เรียนเข้าใจกฎเกณฑ์ของตัวอักษรจีนอย่างเป็นระบบแล้ว ก็ควรจะมีการฝึกเดาความหมายของอักษรประสมบอกความหมายและเสียง เพื่อทดสอบว่านักศึกษามีความเข้าใจกฎเกณฑ์เหล่านั้นมากน้อยเพียงใด และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้หรือไม่ ปกติแล้วผู้เรียนภาษาจีนระดับสูงมักจะใช้วิธีคาดเดาความหมายของตัวอักษรจีนที่ไม่เคยเจอมาก่อน ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ อีกทั้งยังสามารถคาดเดาได้ใกล้เคียงกับความหมายที่ถูกต้องด้วย การที่ผู้เรียนจะมีความสามารถดังกล่าวนี้ได้ต้องได้รับการฝึกฝนเป็นเวลานานและต่อเนื่อง เพราะฉะนั้น ในช่วงโม่งเรียนวิชาภาษาจีน ครูผู้สอนควรจัดเวลาในการสอนความรู้

เกี่ยวกับตัวอักษรจีนและฝึกฝนการเดาความหมายด้วย โดยสามารถสอดแทรกในรายวิชาต่างๆ เช่น วิชารวมทักษะภาษาจีน และโดยเฉพาะวิชาการอ่านภาษาจีน ซึ่งครูผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนฝึกเดาความหมายของตัวอักษรจีนจากคำศัพท์หรือบริบทรอบข้าง ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจเนื้อหาของบทความที่อ่านและการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาจีนด้วย

(5) ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนตัวอักษรจีน

เราไม่อาจปฏิเสธว่าโดยทั่วไปแล้ว การเรียนการสอนภาษาจีนในระดับอุดมศึกษานั้น มักจะเน้นในเรื่องของการฝึกทักษะภาษาต่างๆ รวมถึงคำศัพท์ ไวยากรณ์ และรายวิชาเฉพาะด้านเป็นหลัก ซึ่งสามารถนำไปใช้สื่อสารและประยุกต์ใช้ได้มากกว่า ครูผู้สอนหลายคนจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญการสอนตัวอักษรจีนเท่าที่ควร และหลายครั้งก็อาจจะละเลยการฝึกฝนตัวอักษรจีนไป แต่ถ้าหากว่าเรียนตัวอักษรจีนได้ไม่ดีหรือจำตัวอักษรจีนไม่ได้ ก็อาจจะส่งผลต่อผลการเรียนภาษาจีนและการเรียนภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ หลักสูตรภาษาจีนของมหาวิทยาลัยหลายแห่งไม่มีวิชาตัวอักษรจีนโดยเฉพาะ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสอดแทรกอยู่ในรายวิชาต่างๆ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่ทางที่ดีที่สุดก็คือ ควรจะมีการระบุเนื้อหาการเรียนและฝึกฝนตัวอักษรจีนลงในเนื้อหาวิชาอย่างชัดเจน และจัดเวลาของการฝึกฝนทักษะและการฝึกฝนตัวอักษรจีนให้เหมาะสม ถ้าหากสามารถทำได้จริง ก็จะช่วยให้ระดับความรู้ตัวอักษรจีนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และนักศึกษาก็สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับตัวอักษรจีนตัวใหม่ได้อย่างมั่นใจด้วย

บรรณานุกรม

- Chuanren Ke. 1996. A model for Chinese orthographic awareness developmental stage. Unpublished manuscript.
- Hayes, E. 1987. The relationship between Chinese character complexity and character recognition. Journal of the Chinese Language Teachers Association, 22:2, 45-57.
- Krashen Stephen. 1989. Language Acquisition and Language Education [M]. New York: Prentice Hall International.
- Nick C. Ellis. 2002. Frequency effects in language processing: a review with implications for theories of implicit and explicit language acquisition. In Studies in Second Language Acquisition. Vol.24. No.2, June 2002.143-188
- 陈 慧 2001 《外国学生识别形声字错误类型小析》，《语言教学与研究》第 2 期。
- 陈 慧、王魁京 2001 《外国学生识别形声字的实验研究》，《世界汉语教学》第 2 期。
- 崔永华 1997 《汉字部件和对外汉字教学》，《语言文字应用》第 3 期。
- 冯丽萍 1998 《汉字认知规律研究综述》，《世界汉语教学》第 3 期。
- 郭小磊 2011 《欧美留学生对于形声字形符表义作用认知情况的实验研究》，《中山大学学报》（社会科学版）第 27 卷第 5 期。
- 国家语言文字工作委员会汉字处 1988 《现代汉语常用字表》，北京：语文出版社。
- 郝丽霞 2010 《留学生汉字习得过程研究述评》，《语文学刊·外语教育教学》第 4 期。
- 江 新、赵 果 2001 《初级阶段外国留学生汉字学习策略的调查研究》，《语言教学与研究》第 4 期。
- 江 新 2003 《不同母语背景的外国学生汉字知音和知义之间关系的研究》，

《语言教学与研究》第 6 期。

姜丽萍 1998 《基础阶段留学生识记汉字的过程》，《汉语学习》第 2 期。

黎传绪 2005 《集中识字是弥补随文识字不足的必要措施》，《江西教育科研》第 11 期。

李金兰 2004 《泰国学生汉字习得途径和方法研究》，南京师范大学硕士学位论文。

李 蕊 2005 《对外汉语教学中的形声字表义状况分析》，《语言文字应用》第 2 期。

_____ 2005 《留学生形声字形旁意识发展的实验研究》，《语言教学与研究》第 4 期。

黎传绪 2005 《集中识字是弥补随文识字不足的必要措施》，《江西教育科研》第 11 期。

廖才高 2003 《现代形声字表义音功能研究述评》，《长沙铁道学院学报》第 4 期。

倪海曙 1982 《现代汉字形声字字汇》，北京：语文出版社。

潘先军 2002 《形旁表意功能在留学生汉字学习中的负迁移及对策》，《汉字文化》第 3 期。

石定果、万业馨 1998 《关于对外汉字教学的调查报告》，《语言教学与研究》第 1 期。

施正宇 1992 《现代形声字形符表义功能分析》，《语言文字应用》第 4 期。

施正宇 1999 《论汉字能力》，《世界汉语教学》第 2 期。

万业馨 1999 《汉字字符分工与部件教学》，《语言教学与研究》第 4 期。

万业馨 2001 《文字学视野中的部件教学》，《语言教学与研究》第 1 期。

王建勤 1998 《汉语作为第二语言的习得研究》，北京：北京语言文化大学出版社。

王 宁 1997 《汉字构形理据与现代汉字部件拆分》，《语文建设》第 3 期。

- 吴海艳 2011 《试论对外汉语形声字教学方法》，《山西师大学报研究生论文专刊》（社会科学版）第 38 卷。
- 尹斌庸 1988 《关于汉字评价的几个基本问题》见中国社会科学院语言文字应用研究所编《汉字问题学术讨论会论文集》，北京：语文出版社。
- 张朋朋 2002 《新编基础汉语识字篇：集中识字》，北京：华语教学出版社。
- 赵 悦 2005 《非汉字文化圈留学生汉字习得规律与教学研究》，《东北财经大学学报》第 4 期。
- 中国社会科学院语言文字应用研究所 1988 《汉字问题学术讨论会论文集》，北京：语文出版社。
- 中国社会科学院语言研究所词典编辑室 2006 《现代汉语词典》（第 5 版），北京：商务印书馆。
- 周 健 1998 《“汉子难学”的分析与对策》，《汉字文化》第 2 期。
- 朱 丽 2004 《泰国大学汉字教学现状及分析》，北京语言大学硕士学位论文。